

Sabafs.com

Yurtdışındaki bağlı ortaklıkların konsolidasyonundan kaynaklanan muhasebe eşitsizliği ve çözümü

Ana ortaklık konumundaki şirketler, yurtdışında kontrolü ellerinde bulundurdukları şirketleri konsolide ederken ortaya çıkan kur farklarını IAS21 de belirtilen ilkelere göre muhasebeleştiriyorlar. Bir şekilde uluslararası muhasebe yöntemleriyle içli dışlı olmuş arkadaşlar “kümülatif çevrim farkları” (“cumulative translation adjustment”) dediğimizde neyden bahsettiğimizi hemen hatırlayacaklar.

Önce uluslararası muhasebe standartlarını yayınlayan IASC ve sonrasında uluslararası finansal raporlama standartlarını yayınlayan IASB uzun yıllar önce, yurtdışında faaliyet gösteren ve fonksiyonel para birimi konsolidasyon fonksiyonel para biriminden farklı olan bağlı ortaklıkların konsolidasyonundan kaynaklanan kur değişim etkilerini, bu bağlı ortaklıklar elden çıkarılıncaya kadar özkaynakta (daha sonra, “diğer kapsamlı gelir tablosu”) park etmenin en doğru muhasebe yöntemi olduğunda karar kıldı ve bu karardan hiç geri adım atmadı. İşte özkaynaklar altında “kümülatif çevrim farkları” diye gördüğünüz satır aslında bu kur farklarının park edildiği yer.

Konuyu çok tekniğe boğmadan hemen basit bir örneğe geçelim: Ticari ihtiyaçlarınız doğrultusunda Hollanda’da bir şirket kurmaya karar verdiğinizi düşünelim. Bu Şirket’i kurmak için 100 EUR sermayeye ihtiyacınız oldu ve bu sermayeyi XX Bankasından 100 EUR kredi alarak temin ettiniz.

Bir sonraki raporlama dönemine kadar, kuruluş tarihi ile raporlama tarihi arasındaki EUR/TRY kur artışından ötürü Hollanda’daki şirketinizin 100 EUR tutarındaki özkaynağının TL karşılığı değişecek ve oluşan bu kambiyo karı da konsolide finansal tablolarınızda özkaynak altındaki kümülatif çevrim farkı satırına yazılacak.

Şimdi gelelim finansal tablolarınızda ortaya çıkan probleme. Hatırlayacak olursanız, Hollanda’daki şirketinizi kurmak için ihtiyaç duyduğunuz 100 EUR sermayeyi bir bankadan borçlanmıştınız. Peki aynı dönem içerisinde bu borçtan ortaya çıkan kambiyo zararı nerede duruyor? Gelir tablonuzda. Şimdi, CEO muz CFO muza soruyor: “100 EUR borç aldım, bunu gidip Hollanda’da şirketimin kasasına koydum orada duruyor, peki gelir tablomuzdaki bu kambiyo zararı niye?” Doğal olarak CFO muzun “ama muhasebe ilkeleri böyle buyuruyor” demenin ötesinde birşeyler yapması gerekmiyor mu?

Tabi ki gerekiyor. Ortada bir muhasebe eşitsizliği (“accounting mismatch”) var ve IFRS9 bu eşitsizliğin giderilmesi için yurtdışındaki net yatırım riskinden korunma muhasebesi (“net investment hedge”) ilkelerini ortaya koyuyor. Bu ilkeler riskten korunma muhasebesinin üçüncü türünü oluşturuyor. Nakit akış riskinden korunma muhasebesine benzer şekilde bu muhasebeyi uyguladığınızda konsolide gelir tablonuzdaki söz konusu kambiyo zararını da özkaynaklar altına alarak kümülatif çevrim farkını düzeltmiş ve net karınızı artırmış oluyorsunuz.

Sadece yurtdışındaki şirketlerinizin özkaynaklarını değil, özkaynak niteliğindeki parasal kalemleri de (sermaye benzeri kredileri gibi) net investment hedge’e konu edebilirsiniz.

Bu arada, hedge accounting uygulamasına her zaman başlayabileceğiniz için, herhangi bir zamanda, yurtdışındaki şirketinizin sermayesi veya sermaye niteliğindeki borçlanması ile aynı para biriminde borcunuz olması bu ayrıcalıklı muhasebeyi yapmanız için yeterli.

Peki, ana ortaklık şirketin solo finansal tablolarında da bu yabancı bağlı ortaklıklar tarihi maliyetten duruyor ve kambiyo karı yaratamıyorlar. Bu da bir muhasebe problemi değil mi? Gayet tabii öyle... Hatta bu problemin çözümü finansal tablolar açısından daha da cazibeli. Zira kur değişimi risklerine karşı gerçeğe uygun değer riskinden korunma muhasebesi yoluyla solo finansal tablolarda mevcut yabancı para fonlamadan kaynaklanan -ideal şartlarda- tüm kambiyo zararını (varsa) silmek mümkün...

Yine uyardıktan bitirmeyelim, bu ayrıcalıklı muhasebeyi yapabilmek için yerine getirilmesi gereken birçok ödev söz konusu (dökümantasyon, etkinlik ölçüm yöntemleri, vb...)